

20. אין מבטלין איסור לכתחילה בתרומה וקדשים

1. חולין צח: "ומאי חזית דגמרינן מהאיך" עד "אי הכי למאה"

ומאי חזית דגמרי' מהאיך, ליגמר מהאי! חדוש הוא, ומחדוש לא גמרינן

2. שו"ת אבני מילואים סימן יח "יראה לענ"ד דהכא מן התורה" עד סוף דבריו

יראה לענ"ד דהכא מן התורה אסור משום דאנו מוזהרין על התרומה שלא נפסידנה כדכתיב ושמרתם את משמרת תרומותי וכדתנן פ"ח דתרומות [מ"ח] ע"ש ומן התורה צריך שימור שלא נפסיד תרומה, וכ"כ הרמב"ם פ"ב מהל' תרומות [הי"ב] ע"ש, וכשמבטל תרומה בתוך חולין הרי נהפך האיסור להיתר ונעשה מתרומה חולין דאחרי רבים להטות וכמבואר וה"ל מאבד התרומה בידיים כשמבטלה ברוב חולין דתו ליכא כאן תרומה והתורה אמרה ושמרתם את משמרת תרומתי, ודו"ק

וניחא בזה ליישב הא דאמר ר' יוחנן (דף צ"ח) בסוגיא דזרוע בשלה דזרוע בשלה חידוש הוא דבכל התורה אין מבטלין איסור לכתחילה והכא מותר, וקשה מזה לפוסקים דס"ל דאין מבטלין איסור אינו אלא מדרבנן, ולפמ"ש אפשר ליישב דשאני זרוע בשלה שהרי היא ממתנות כהונה ואקרי תרומה לאסור לאבדה כדכתיב משמרת תרומתי שלא יפסידנה

3. ירושלמי תרומות ה:ג "רבי אבהו בשם ר' יוחנן כל האיסורין" עד "רבי אחא בשם ר' יוחנן"

רבי אבהו בשם רבי יוחנן כל האיסורין שריבה עליהן שוגג מותרין מזיד אסורין ולא מתני' היא שוגג מותר מזיד אסור מתניא בתרומה אתא מימר לך אפילו שאר כל הדברים

4. ביצה ד: "והא קא מבטל איסורא" עד "הני מילי" ורש"י ד"ה וקמבטל

והא קא מבטל איסורא לכתחילה, ותנן: אין מבטלין איסור לכתחילה! - הני מילי בדאורייתא, אבל בדרבנן מבטלין. ולרב אשי, דאמר: כל דבר שיש לו מתירין, אפילו בדרבנן לא בטיל, מאי איכא למימר? - הני מילי היכא דאיתיה לאיסורא בעיניה, הכא מקלא קלי איסורא

5. משניות תרומות יא:ג מתחילת המשנה עד "אין סופגין" ופירוש המשניות להרמב"ם "חוץ מן הזיתים והענבים" עד "וכן מי שלקח"

אין עושים תמרים דבש ולא תפוחים יין ולא סתוניות חומץ ושאר כל הפירות אין משנין אותם מברייתן בתרומה ובמעשר שני אלא זיתים וענבים בלבד

פירוש המשניות שם

חוץ מן הענבים והזיתים בלבד, שנ' בהן כל חלב דגן תירוש ויצהר. ותירוש הוא היין, ויצהר הוא השמן. וקראם ה' ראשית כמו שקרא את הבכורים ראשית, וחייב בהן תרומה. ולפיכך מותר להוציא משקיהן בין שהיו תרומה או מעשר שני

6. ביצה ד: "אמר רב מתנה עצים שנשרו" עד "אתמר שני ימים טובים"

עצים שנשרו מן הדקל לתוך התנור ביום טוב - מרבה עליהם עצים מוכנים ומסיקן. - והא קא מהפך באיסורא! - כיון דרובא דהיתרא נינהו, כי קא מהפך בהיתרא קא מהפך. - והא קא מבטל איסורא לכתחילה, ותנן: אין מבטלין איסור לכתחילה! - הני מילי בדאורייתא, אבל בדרבנן מבטלין. ולרב אשי, דאמר: כל דבר שיש לו מתירין, אפילו בדרבנן לא בטיל, מאי איכא למימר? - הני מילי היכא דאיתיה לאיסורא בעיניה, הכא מקלא קלי איסורא

7. שו"ע יו"ד צטו:

איסור של דבריהם, אין מערבין אותו בידים כדי לבטלו. ואם עשה כן, במזיד, אסור. אבל אם נפל מעצמו, ואין בהיתר כדי לבטלו, מרבה עליו ומבטלו

8. שו"ע או"ח תרעז:ד

הנותר ביום השמיני מן השמן הצריך לשיעור הדלקה, עושה לו מדורה ושורפו בפני עצמו שהרי הוקצה למצותו; ואם נתערב בשמן אחר ואין ששים לבטלו, יש מי שאומר שאין להוסיף עליו כדי לבטלו

9. חוות דעת יו"ד צט:ח

(ח) מרבה. עיין ש"ך ס"ק י"ט שהקשה מנר חנוכה. ונראה דיש לחלק בין איסור אכילה לאיסור הנאה, דבאיסור אכילה שאינו אסור רק בטעימת טעמא דאיסורא, וכיון דמבטל ליה שוב אינו מרגיש הטעם, מה שאין כן באיסור הנאה כשנוטל ומבטלו הרי נהנה במה שנוטל ומבטלו, ולכך אסור לבטלו, כמו שאסור לפטם בהמה באיסור הנאה דאין לך מבטל גדול מזה, דהא הבהמה תהיה מותרת אח"כ אף שנתפטם ואפילו הכי אסור, שנהנה במה שהבהמה נעשה שמינה בזה, והכי נמי אין לך הנאה גדולה מזה שמרבה ומשביח ההיתר במה שזורק האיסור לתוכו, ומוקצה למצות איסור הנאה הוא, דהא צריך לעשות לו מדורה ולשורפו כמבואר באו"ח שם [סימן תרעז סעיף ד]

10. יבמות סח: "לכדתניא כשהיא חוזרת" עד "א"כ לכתוב"

לכדתניא: כשהיא חוזרת - חוזרת לתרומה, ואינה חוזרת לחזקה ושוק; ואמר רב חסדא אמר רבינא בר רב שילא: מאי קרא? דכתיב: ובת כהן כי תהיה לאיש זר היא בתרומת הקדשים לא תאכל, לא תאכל במורם מן הקדשים!

11. רמב"ם הל' מעילה א:ג וראב"ד שם

כל המועל בזדון לוקה ומשלם מה שפגם מן הקדש בראשו, ואזהרה של מעילה מזה שנאמר לא תוכל לאכול בשעריך מעשר דגנך וגו' ונדריך, מפי השמועה למדו שזו אזהרה לאוכל מבשר עולה הואיל וכולו לשם והוא הדין לשאר כל קדש שהוא להשם לבדו, בין מקדשי המזבח בין מקדשי בדק הבית אם נהנה בהן שוה פרוטה לוקה, מעל בשגגה משלם מה שנהנה ותוספת חומש, ומביא איל בשני סלעים ומקריבו אשם ומתכפר לו וזהו הנקרא אשם מעילות, שנאמר וחטאה בשגגה מקדשי ה' והביא את אשמו וגו' ואת אשר חטא מן הקודש ישלם ואת חמישיתו וגו', ושילום הקרן בתוספת חומש עם הבאת הקרבן מצות עשה.

ראב"ד שם

ואזהרה של מעילה מזה וכו'. א"א ופשוטה מזו היא בתרומת הקדשים לא תאכל